

2. Tan Y., Corchado Rodríguez J. M., Mossberger K., Cheong P. H., Li R. Y. M. Local governments are using AI without clear rules or policies, and the public has no idea. URL: <https://www.route-fifty.com/emerging-tech/2024/12/local-governments-are-using-ai-without-clear-rules-or-policies-and-public-has-no-idea/401611/> (дата звернення: 12.08.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-598-3-7>

ON THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEGISLATIVE ACTIVITY

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗАКОНОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Fokina A. O.

*Doctor of Philosophy in Law,
Officer of the Security Service of
Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Фокіна А. О.

*доктор філософії з галузі знань
право,
офіцер Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Сьогодні особливу актуальність та зацікавленість науковців викликає використання інструментів штучного інтелекту у всіх сферах діяльності людини, в тому числі і в правотворчості. Загалом штучний інтелект покликаний зменшити участь людини у процесах виробництва, оптимізувати задачі та дати швидкий результат. Проте постає питання наскільки цей результат буде релевантним? Незважаючи на певні недоліки використання інструментів штучного інтелекту у повсякденному житті кожного з нас, переваги зрештою посідають провідну роль під час прийняття рішень щодо його використання у той чи іншій галузі.

Останні декілька років актуальним питанням у галузі права є використання інструментів штучного інтелекту з метою створення юридичних документів та текстів, зокрема адвокатами, юрисконсультами тощо. Водночас цікавим та перспективним напрямком видається застосування штучного інтелекту, на наш погляд, у законотворчій діяльності. Відтак, серед країн, які збираються використовувати штучний інтелект для написання законів, варто відзначити Об'єднані Арабські Емірати, що на думку британського видання «Financial Times» стане світовою прем'єрою [1].

У той же час, незважаючи на відсутність національного регулювання у 2023 році в Бразилії був прецедент написання закону за допомогою штучного інтелекту, який в подальшому міські законодавці прийняли. При цьому, посадовці не знали що вказаний закон був написаний повністю штучним інтелектом, що в подальшому викликало хвилю занепокоєння та критики. В той час як в штаті Массачусетс сенатор-демократ Баррі Файнголд звернувся до ChatGPT за допомогою в написанні законопроекту, спрямованого на регулювання моделей штучного інтелекту, включаючи ChatGPT. Однак вказана ініціатива залишилась на стадії проєкту [2].

При цьому, враховуючи перші спроби застосування технологій штучного інтелекту у законотворчій діяльності, в іноземній літературі висловлюється думка, що штучний інтелект може бути застосований під час написання законів, оскільки: а) «моделі штучного інтелекту мають величезний обсяг знань, тоді як люди мають лише кілька спеціалізацій»; б) «моделі штучного інтелекту можуть працювати з більшим ступенем складності, ніж люди (миттєво виконувати кілька одночасних багатоступінних завдань міркування, використовуючи інформацію з тисяч сторінок документів)» [3].

Відтак, автори дійшли висновку, що штучний інтелект також може зробити закони більш зрозумілими та послідовними. Завдяки своїй надлюдській концентрації уваги, інструменти штучного інтелекту добре застосовуються до синтаксичних та граматичних правил; вони будуть ефективними при розробці тексту точною та правильною законодавчою мовою або пропонують детальний зворотній зв'язок людським розробникам. Крім того, штучний інтелект може узагальнювати законопроєкти та відповідати на запитання про їх положення, виділити аспекти законопроекту, які узгоджуються з різними політичними точками зору або суперечать ним. Ми навіть можемо уявити майбутнє, в якому штучний інтелект можна використовувати для імітації нового закону та визначення того, чи буде він ефективним, або якими будуть побічні ефекти. Це означає, що крім їх написання, штучний інтелект може допомогти законодавцям зрозуміти закони [3].

Перспективи написання законів з допомогою штучного інтелекту в цілому уже знаходять своє втілення в окремих країнах світу, що також перспективно для досвіду України. Серед ключових переваг використання штучного інтелекту у законотворчій діяльності варто виокремити такі як прискорення законотворчого процесу, підвищення якості нормативно-правових актів, прогнозування наслідків впровадження того чи іншого законодавства.

Відповідно до Керівних принципів застосування штучного інтелекту в парламентах «вплив штучного інтелекту на законотворчість ще

тільки вивчається, водночас він однозначно допомагає в аналізі величезних обсягів юридичних документів, виявленні закономірностей і внесенні пропозицій щодо їхнього вдосконалення. Крім того, алгоритми штучного інтелекту можуть підсумовувати довгі звіти, законопроекти та висновки комітетів, роблячи парламентські документи доступнішими як для законодавців, так і для громадян» [4, с. 8].

Таким чином, штучний інтелект допоможе зменшити технічні помилки (дублювання подібних норм), виявляти прогалини та протиріччя у законодавстві. При цьому, інструменти штучного інтелекту здатні прогнозувати наслідки прийняття тих чи інших нормативно-правових актів, зокрема економічні, соціальні, політичні, які виникнуть після ухвалення певних норм або закону в цілому.

До основних ризиків використання штучного інтелекту у законотвірчій діяльності варто віднести: а) відсутність людини як емпатичної істоти, яка створюючи законопроект враховує політичні компроміси та приймає ціннісні рішення; б) потенційна упередженість закладених алгоритмів; в) правова легітимність законів, створених штучним інтелектом; г) кібератаки з метою внесення змін до текстів законопроектів.

Наприкінці 2024 року Голова Комітету з питань цифрових трансформацій Михайло Крячко розповів про «інноваційний проєкт, який суттєво прискорить розробку і експертизу актів права в рамках євроінтеграції». Зокрема, «використання штучного інтелекту дозволить суттєво прискорити аналіз законопроектів, автоматично виявляючи суперечності з чинними нормативно-правовими актами, як українськими, так і європейськими. Автоматизація полегшить створення структурованих звітів і детальних експертних висновків, а хмарні технології допоможуть забезпечити синхронізацію роботи всіх учасників процесу. Важливим аспектом вказаного проєкту є застосування блокчейн-технологій для створення надійної бази даних законопроектів і нормативних актів. Ця технологія гарантує захист від фальсифікацій і несанкціонованого втручання у процес розробки і прийняття законів» [5].

На нашу думку, сьогодні в Україні можна чітко говорити про використання штучного інтелекту як асистивної технології у підготовці проєктів документів народних депутатів та інших посадовців у законотворчому процесі з метою здійснення швидкої аналітики, формуванню документу та виявлення помилок. Перспективним залишається питання автоматизації законопроектної роботи, зокрема створенням комплексного законопроекту з обов'язковим контролем людини (відповідних фахівців) щодо остаточного рішення.

Література:

1. UAE set to use AI to write laws in world first. URL: <https://www.ft.com/content/9019cd51-2b55-4175-81a6-eafcf28609c3> (дата звернення: 16.08.2025).
2. Brazilian city enacts an ordinance that was secretly written by ChatGPT / Diane Jeantet, Mauricio Savarese. URL: <https://apnews.com/article/brazil-artificial-intelligence-porto-alegre-5afd1240afe7b6ac202bb0bbc45e08d4> (дата звернення: 17.08.2025).
3. Sanders N., Schneier B. AI Will Write Complex Laws: Lawfare, Jan 16, 2025. URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/ai-will-write-complex-laws> (дата звернення: 16.08.2025).
4. Керівні принципи застосування штучного інтелекту в парламентах/ Фотіос Фіціліс, Йорн фон Люке, Франклін де Врієзе. 2024. 102 с. URL: <https://www.wfd.org/sites/default/files/2025-04/wfd-ai-guidelines-for-parliaments-2024-ukrainian.pdf> (дата звернення: 18.08.2025).
5. Крячко М. В. Цифрові технології та штучний інтелект в законотворчості України на шляху до Європейського Союзу. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/253998.html (дата звернення: 18.08.2025).